

SCENARIUSZ LEKCJI

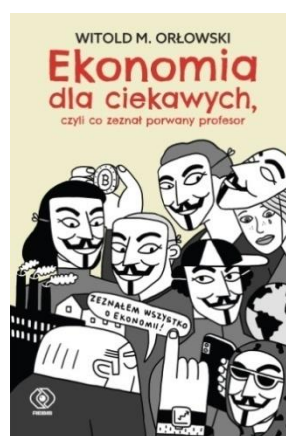
Mordercza spirala – czyli jak nie dać się wkręcić inflacji

na podstawie książki

prof. Witolda Orłowskiego

„Ekonomia dla Ciekawych”

w ramach projektu „Porwani Przez Ekonomię”



SCENARIUSZ LEKCJI PRZEZNACZONY DLA: uczniów/uczennic szkół ponadpodstawowych na lekcjach przedmiotu podstawy przedsiębiorczości, biznesu i zarządzania, geografii oraz innych przedmiotów, na których jest poruszana tematyka ekonomiczna

CZAS TRWANIA: 45 minut (opcjonalnie 90 minut)

CELE KSZTAŁCENIA:

Uczeń:

- zna i rozumie pojęcia: inflacja, spirala inflacyjna, inflacja zawieszona, hiperinflacja;
- zna negatywne skutki wysokiej inflacji dla gospodarki i społeczeństwa;
- zna sposoby walki państwa z inflacją oraz ich skutki;
- rozumie, że stopa inflacji dla poszczególnych ludzi będzie różna, gdyż zależy od ich wydatków, lecz zawsze inflacja jest najbardziej dotkliwa dla osób mniej zamożnych;
- rozumie dlaczego najskuteczniejszym sposobem na zatrzymanie spirali inflacyjnej jest ograniczenie ilości pieniędzy na rynku;
- potrafi wymienić i wyjaśnić kolejne etapy powstawania spirali inflacyjnej;

- analizuje zmiany cen wybranych towarów w Polsce w latach 2000-2023;
- oblicza stopę inflacji dla przykładowego koszyka dóbr;
- jest przekonany, że koszty przzerwania spirali inflacyjnej dla społeczeństwa są duże, lecz niewspółmierne do katastrofalnych efektów, jakie dla gospodarki i społeczeństwa przyniesie zaniechanie walki państwa z inflacją w dłuższej perspektywie czasu.

METODY KSZTAŁCENIA: praca z tekstem, pogadanka, ćwiczenia techniczne (obliczeniowe), ćwiczenia kształtujące formalnie (dedukcja), kreatywne pytanie- kreatywne myślenie, obserwacja pośrednia

FORMY PRACY:indywidualna, grupowa, zbiorowa

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

Przesłuchanie nr 5: Dlaczego rosną ceny? z książki „Ekonomia dla Ciekawych, czyli co zeznał porwany profesor” autorstwa Witolda M. Orłowskiego, polecenia dla uczniów 1-4 (zał.1), prezentacja „Przesłuchanie nr 5: Dlaczego rosną ceny? Dodatkowe materiały od Profesora” (zał.2), schemat spirali inflacyjnej (zał.3), uzupełnianka podsumowująca (zał.4)

WYPOSAŻENIE TECHNICZNE:komputer z dostępem do Internetu, rzutnik.

ETAPY LEKCJI:

1. Przygotowanie przedlekcyjne (90 min.)
2. Nawiązanie – zadanie obliczeniowe (10min.)
3. Czym jest inflacja? (5 min.)
4. Dlaczego wysoka inflacja jest taka zła? (5 min.)
5. Skąd się bierze inflacja i kto jest jej winny? (15min.)
6. Jak walczyć z inflacją? I co będzie, jeśli się poddamy? (7 min.)
7. Podsumowanie (3 min.)

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI

1. Przygotowanie przedlekcyjne (90 min.)

Rozpocznij pracę ze scenariuszem lekcji z tygodniowym wyprzedzeniem, stosując strategię odwróconej klasy. Zleć uczniom do wykonania w domu, przed lekcją, dwa zadania:

Zadanie 1

Przeczytaj uważnie treść „Przesłuchania nr 5: Dlaczego rosną ceny?” z książki „Ekonomia dla Ciekawych, czyli co zeznał porwany profesor” autorstwa Witolda M.Orłowskiego. Na podstawie treści przesłuchania, własnymi słowami wyjaśnij, czym jest:

- inflacja
- gra popytu i podaży
- spirala inflacyjna
- inflacja zawieszona
- hiperinflacja

Zadanie 2

Wyszukaj w Internecie artykuł dotyczący obecnego poziomu inflacji w Polsce, jej przyczyn lub konsekwencji i przeczytaj go uważnie. Zapewne nie wszystkie informacje w nim zawarte są dla Ciebie zrozumiałe. Wynotuj swoje wątpliwości i pytania dotyczące inflacji (np. pojęcia i zjawiska, których nie rozumiesz, stwierdzenia i wnioski, z którymi się nie zgadzasz itp.).

Efektom wykonania tego zadania ma być notatka z zapisanym źródłem artykułu i przemyśleniami ucznia/uczennicy.

LEKCJA W KLASIE

2. Nawiązanie (10min.)

- Rozpocznij lekcję od łatwego ćwiczenia obliczeniowego. Powiedz uczniom, że bohaterowie książki „Ekonomia dla Ciekawych, czyli co zeznał porwany profesor”, której fragment przeczytali, spierają się w kwestii wysokości i znaczenia inflacji dla ich domowych budżetów.
- Rozdaj uczniom zadania obliczeniowe (zał.1, po jednym na dwójkę uczniów) i daj im pięć minut na jego wykonanie. Niech jedna osoba z dwójki oblicza procentowy wzrost cen poszczególnych towarów/usług, a druga – stopę inflacji.
- Bohaterami każdego z zadań są rówieśnicy uczniów, którzy dokonują porównania cen określonych towarów i usług w marcu 2022 i 2023 roku. Zadaniem uczniów jest obliczenie procentowych zmian cen poszczególnych towarów/usług i stopy inflacji, jaka dotknęła każdego z bohaterów. W zadaniach celowo dobrano towary/usługi tak, by wysokość stopy inflacji, jaką obliczą uczniowie, różniła się. Wzrost cen towarów/usług w zadaniu, określono na podstawie raportu GUS „Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w marcu 2022 r.” (zał.5)
- Po wykonaniu zadań przez uczniów zapytaj, jaka jest wysokość obliczonej przez nich stopy inflacji. Wyniki uczniów będą różne.
- Zapytaj uczniów dlaczego ich wyniki się różnią, by doszli do wniosku, że poziom wzrostu cen był różny, w zależności od towaru/usługi, jaką kupowali bohaterowie.
- Zapytaj uczniów, które towary/usługi podrożały najbardziej i jak sądzą, dla kogo z bohaterów miało to największe znaczenie. Doprowadź uczniów do wniosku, że inflacja jest najbardziej dotkliwa dla osób najmniej zamożnych, których budżet jest ograniczony i muszą przeznaczyć niemal całość dostępnych środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb.

3. Czym jest inflacja? (5 min.)

- a) Rozpocznij właściwą część lekcji od burzy mózgów, bazując na wynikach pracy uczniów przed lekcją w ramach zadania 1 i nawiązania. Zapytaj uczniów, czym jest inflacja. Na podstawie odpowiedzi uczniów skonstruuj wspólnie z uczniami ich definicję inflacji.
- b) Wyświetl prezentację (zał.2) „Przesłuchanie nr 5: Dlaczego rosną ceny? Dodatkowe materiały od Profesora”. Prezentując slajd nr 3, powtórz definicję inflacji i wyjaśnij, że wyraża się ją stopą inflacji, o czym już wiedzą, bo sami ją przed chwilą policzyli.
- c) Poproś uczniów, by porównali, jak rosły ceny wybranych towarów w Polsce w latach 2000-2023. Doprowadź ich do wniosku, że odkąd się urodzili, ceny wszystkich towarów wzrosły, choć różnym tempie i skali. Puentując omawianie slajdu 3 obal mit, że GUS podaje nieprawdziwą stopę inflacji, wyjaśniając, że wskaźnik inflacji podawany przez GUS prezentuje przeciętny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w danym okresie.
- d) Następnie wyświetl slajd 4 prezentacji, wskazując, że stopa inflacji jest zmienna, a jej bezpieczny dla gospodarki i portfeli ludności poziom to 2-3 %.

4. Dlaczego wysoka inflacja jest taka zła? (5 min.)

- a) Poprowadź uczniów do odpowiedzi na pytanie: dlaczego wysoka inflacja jest taka zła? Stosując pogadankę w myślipytaniowego układu treści- w odpowiedzi na podawane przez nich argumenty, zadawaj im kolejne logicznie następujące po sobie pytania, stawiane na podstawie ich odpowiedzi.
- Np. jeśli uczniowie stwierdzą: „ludzie mają przez nią mniej pieniędzy”- zapytaj: „przecież zarabiają tyle samo, to dlaczego twierdzicie, że mają mniej pieniędzy?, gdy odpowiedzą: „bo ceny w sklepach rosną”, zapytaj dalej: „a dlaczego sprzedawcy podnoszą te ceny? i czy wszyscy podnoszą tak samo?”. Staraj się prócz zadawania pytań, kontrolować odpowiedzi uczniów i je podważać, np. jeśli uczniowie stwierdzą: „w sklepach podnoszą ceny, bo chcą jeszcze więcej zarobić”, to zapytaj: „A myślicie, że koszty sprzedaży nie rosną? Przecież trzeba więcej zapłacić pracownikom i za prąd!” itd.
- b) Podsumuj pogadankę zestawieniem najważniejszych konsekwencji inflacji, wyświetlając slajd 5 prezentacji.

5. Skąd się bierze inflacja i kto jest jej winny? (15 min.)

- a) Zapytaj uczniów: Kto w takim razie jest winny inflacji? Sprowokuj ich do swobodnego, wręcz emocjonalnego wygłaszania swoich opinii, by zobaczyli, że każda grupa obwinia innych: konsumenci winią sklepikarzy, sklepikarze producentów, producenci pracowników domagających się podwyżek i rząd itd.
- b) Po udzieleniu przez uczniów odpowiedzi (zapewne wskażą różnych winnych), wyświetl slajd 6 prezentacji i poproś uczniów, by to oni wyjaśnili Tobie jego przesłanie. Podsumowując wypowiedź uczniów, podkreśl, że każdy przyczynia się do powstawania inflacji.
- c) Następnie, by uczniowie zrozumieli mechanizm powstawania inflacji i zagrożenia spiralą inflacyjną, zastosuj zmodyfikowaną na potrzeby lekcji metodę kreatywnego pisania- kreatywnego myślenia:
- Podziel uczniów na grupy 3-4 osobowe i rozdaj każdej z grup schemat powstawania inflacji (zał.3), nie informując ich, co prezentuje otrzymany materiał.
 - Zadaniem uczniów będzie krótkie odpowiadanie na kolejne pytania na schemacie, podążając za strzałkami. Poproś, by każda grupa rozpoczęła swoją pracę nad uzupełnianiem ryciny od lewego dolnego rogu.
 - Przebieg pracy będzie następujący:
 - każda grupa uczniów odpowiada na pytanie pierwsze: „Co robią dostawcy towarów?” w sytuacji impulsu do wzrostu cen i zapisuje przy nim na schemacie swoją odpowiedź,
 - następnie każda grupa przekazuje schemat ze swoją odpowiedzią kolejnej grupie, zgodnie z ruchem wskazówek zegara, by ta, na podstawie pracy poprzedników, odpowiedziała na kolejne pytanie: „Co robią sprzedawcy w sklepach?” i przekazała schemat kolejnej grupie, by ta z kolei zmierzyła się z kolejnym pytaniem, itd.
 - Przekazywanie schematów między grupami odbywa się po każdym pytaniu, na sygnał zmiany wydany przez nauczyciela, aż schematy zostaną w pełni uzupełnione odpowiedziami na pytania.
 - W ten sposób każdy ze schematów będzie końcowo zawierał historię rozwoju inflacji napisaną krok po kroku przez kolejne grupy.
 - Po uzupełnieniu schematów wyświetl uczniom slajd 7 prezentacji. Proś kolejno uczniów z różnych grup, by opowiadali krok po kroku, co dzieje się na rynku w danym momencie. Animacja przygotowana na slajdzie, pozwoli Ci na stopniowe odkrywanie kolejnych etapów wzrostu inflacji i nakręcania się spirali inflacyjnej.
 - Po zakończeniu historii opowiedzianej przez uczniów, podkreśl, że taki mechanizm nazywany jest spiralą inflacyjną!

6. Jak walczyć z inflacją? I co będzie, jeśli się poddamy? (7 min.)

Tę część lekcji poprowadź metodą pogadanki, zadając uczniom pytania i udzielając kolejnych wyjaśnień.

- Zapytaj uczniów: co można zrobić, by przerwać spiralę inflacyjną? Zapewne uczniowie odpowiedzą, że należy zakazać sprzedawcom podwyższać ceny, gdyby na to nie wpadli- podpowiedz im to rozwiązanie.
- Wyświetl slajd 8 prezentacji i wyjaśniając dlaczego takie rozwiązanie nie jest dobre. Zapytaj, czy rodzice opowiadali im o kolejkach do sklepów w okresie PRL i wyjaśnij dlaczego powstawały.
- Zapytaj, czy mają pomysł na jakieś inne rozwiązanie? Wysłuchaj propozycji uczniów, a następnie wyświetl slajd 9 prezentacji tłumacząc, dlaczego jedyną receptą na przerwanie spirali inflacyjnej jest ograniczenie ilości pieniędzy na rynku. Podkreśl, że jest to kluczowe zadanie władz państwowych prowadzących politykę pieniężną w danym kraju. Zapytaj, jakie niekorzystne skutki niesie jednocześnie to rozwiązanie.
- Następnie zapytaj uczniów, co się stanie, jeśli nie podejmiemy walki i nie przerwiemy spirali inflacyjnej. Gdy uczniowie podadzą pomysł gwałtownego wzrostu cen, wyświetl slajdy 10 i 11 prezentacji. Wyjaśnij czym jest hiperinflacja, na przykładach gwałtownych wzrostów cen w Niemczech i Wenezueli.
- Podkreśl, że działania państwowe w postaci ograniczania ilości pieniędzy na rynku, m.in. poprzez podnoszenie stóp procentowych, czy ograniczanie wydatków z budżetu państwa, pomimo swej dotkliwości dla obywateli, są konieczne. Inaczej czeka nas katastrofalna w skutkach hiperinflacja.

7. Podsumowanie (3 min.)

- Na podsumowanie lekcji rozdaj każdemu z uczniów prostą uzupełniankę (zał.4) i daj uczniom 2 minuty na jej wypełnienie.
- Wyświetl slajd 12 prezentacji, by uczniowie sprawdzili poprawność swoich odpowiedzi.



ZADANIE DOMOWE

Zadanie 1 Czy znasz Gapminder? Jest to narzędzie umożliwiające analizę zmian poziomu różnych wskaźników w czasie w niemal wszystkich krajach świata. Wykorzystaj Gapminder do analizy zmian poziomu inflacji w latach 1960-2020, klikając link:

[https://www.gapminder.org/tools/#\\$model\\$markers\\$line\\$encoding\\$y\\$data\\$concept=inflation_annual_percent&space@=country&=time;;&scale\\$type:null&domain:null&zoomed:null;.&frame\\$value=2020;.&chart-type=linechart&url=v1](https://www.gapminder.org/tools/#$model$markers$line$encodingydata$concept=inflation_annual_percent&space@=country&=time;;&scale$type:null&domain:null&zoomed:null;.&frame$value=2020;.&chart-type=linechart&url=v1)

- z prawej strony wykresu wybierz minimum pięć krajów (w tym Polskę), których przebieg zmian inflacji chcesz zaobserwować,
- naciśnij „play” i zaobserwuj jak zmieniał się poziom inflacji w tych krajach na przestrzeni 60 lat. Zapisz najważniejsze wnioski ze swoich obserwacji.

Zadanie 2

Wróć do artykułu o inflacji znalezionej w Internecie, który przeczytałaś/eś przygotowując się do lekcji w ramach zadania 2. Czy po lekcji rozwiąły się Twoje wątpliwości? Czy znasz już odpowiedzi na pytania, które wcześniej cię nurtowały? Odnotuj wyjaśnienia przy tych pytaniach, na które znasz już odpowiedzi. O kwestie, które nadal pozostają do wyjaśnienia zapytaj na następnej lekcji swojego nauczyciela.

Załącznik 1

Polecenie 1 Majka nie mogła przestać myśleć o tym, co mówili jej koledzy w trakcie dzisiejszej dyskusji o wzroście cen. „Co oni opowiadali za bzdury?! Udowodnię im, że nie mają racji! Inflacja jest bardzo wysoka!” – pomyślała i postanowiła odszukać jakiś stary paragon z zakupów. Nie było to trudne, gdyż obok wyprowadzania psa na spacer, drobne zakupy spożywcze to jej główny obowiązek domowy. Znalazła paragon za zakupy w spożywczaku z marca 2022, pełniący obecnie rolę zakładki do książki. Rano, jeszcze przed szkołą, wybrała się do pobliskiego sklepu i kupiła dokładnie te same produkty, co rok temu. Zestawiła ceny z paragonu z 2022 i dzisiejszego, w poniższej tabeli:

	Cena w roku 2022	Cena w roku 2023	O ile % wzrosła cena?
Chleb słowiański	5,39	5,99	
Mleko 2,0%	3,59	4,59	
Ser biały półtłusty	5,39	5,89	
Makrela wędzona	6,79	7,59	
Filet z piersi kurczaka	18,90	22,90	

Obliczcie, o ile procent wzrosły ceny poszczególnych towarów zakupionych przez Majkę i wpiszcie je w ostatniej kolumnie tabeli.

Następnie obliczcie wskaźnik inflacji dla koszyka Majki, zgodnie z poniższym wzorem:

$$\text{stopa inflacji} = \left(\frac{\text{łączna wartość towarów i usług zakupionych w marcu 2023}}{\text{łączna wartość towarów i usług zakupionych w marcu 2022}} - 1 \right) * 100\%$$

Polecenie 2 Julka zastanawiała się nad tym, co mówili jej koledzy w trakcie dzisiejszej dyskusji o wzroście cen. „Czemu oni się tak nakręcają? Przecież ceny wcale tak nie wzrosły...”. Zaczęła przeglądać swoje zakupy internetowe w tym samym miesiącu ubiegłego roku, gdy kupiła kilka ubrań i akcesoriów elektronicznych i wpisała kwoty do tabeli. Potem pogrzebała w Internecie i dopisała obok nich aktualne ceny tych samych, lub bardzo podobnych rzeczy.

	Cena w roku 2022	Cena w roku 2023	O ile % wzrosła lub zmalała cena?
Jeansy	89,99	95,99	
Sneakersy	119,99	135,99	
Ramoneska	115,99	125,99	
Myszka do kompa	160,99	154,99	
Kamerka internetowa	184,00	175,00	

Obliczcie, o ile procent wzrosły lub zmalały ceny towarów zakupionych przez Julkę i wpiszcie je w ostatniej kolumnie tabeli.

Następnie obliczcie wskaźnik inflacji dla koszyka Julki, zgodnie z poniższym wzorem:

$$\text{stopa inflacji} = \left(\frac{\text{łączna wartość towarów i usług zakupionych w marcu 2023}}{\text{łączna wartość towarów i usług zakupionych w marcu 2022}} - 1 \right) * 100\%$$

Polecenie 3 Kuba nie mógł przestać myśleć o tym, co mówili jego koledzy w trakcie dzisiejszej dyskusji o wzroście cen. Był pewny, że poszły do góry i to bardzo, bo odkąd jego babcia zachorowała, pomagając, opłacając przez Internet rachunki za mieszkanie. Wszedł na konto i porównał, ile babcia płaciła za mieszkanie w tym samym miesiącu zeszłego roku i teraz.

	Koszt w marcu 2022	Koszt w marcu 2023	O ile % wzrosła cena?
Czynsz dla spółdzielni mieszkaniowej	529,00	589,00	
Prąd	75,40	89,50	
Gaz	62,58	74,94	
Wywóz śmieci	23,00	24,50	
Abonament za telefon i internet	39,99	44,99	

Obliczcie, o ile procent wzrosły poszczególne rachunki babci Kubcy i wpiszcie je w ostatniej kolumnie tabeli.

Następnie obliczcie wskaźnik inflacji dla rachunków babci Kubcy, zgodnie z poniższym wzorem:

$$\text{stopa inflacji} = \left(\frac{\text{łączna wartość towarów i usług zakupionych w marcu 2023}}{\text{łączna wartość towarów i usług zakupionych w marcu 2022}} - 1 \right) * 100\%$$

Polecenie 4 Michał myślał o tym, co mówili jego koledzy w trakcie dzisiejszej dyskusji o wzroście cen. „Kurcze, rzeczywiście w zeszłym roku kieszonkowe mi spokojnie wystarczało, a teraz brakuje mi kasy na podstawowe wydatki... Pracę muszę odpuścić, bo trzeba przysiąść z powtórkami do matury! Ciężko będzie przekonać rodziców, by dali mi więcej pieniędzy, bez mocnych argumentów... Policzę ile mi brakuje kasy przez tą całą inflację i może ich przekonam...” – postanowił. Zestawił w tabeli wartości swoich „podstawowych wydatków” miesięcznych, na podstawie cen sprzed roku i obecnych. „Będzie to mój as w rękawie w dyskusji z rodzicami” – pomyślał Michał zadowolony z siebie.

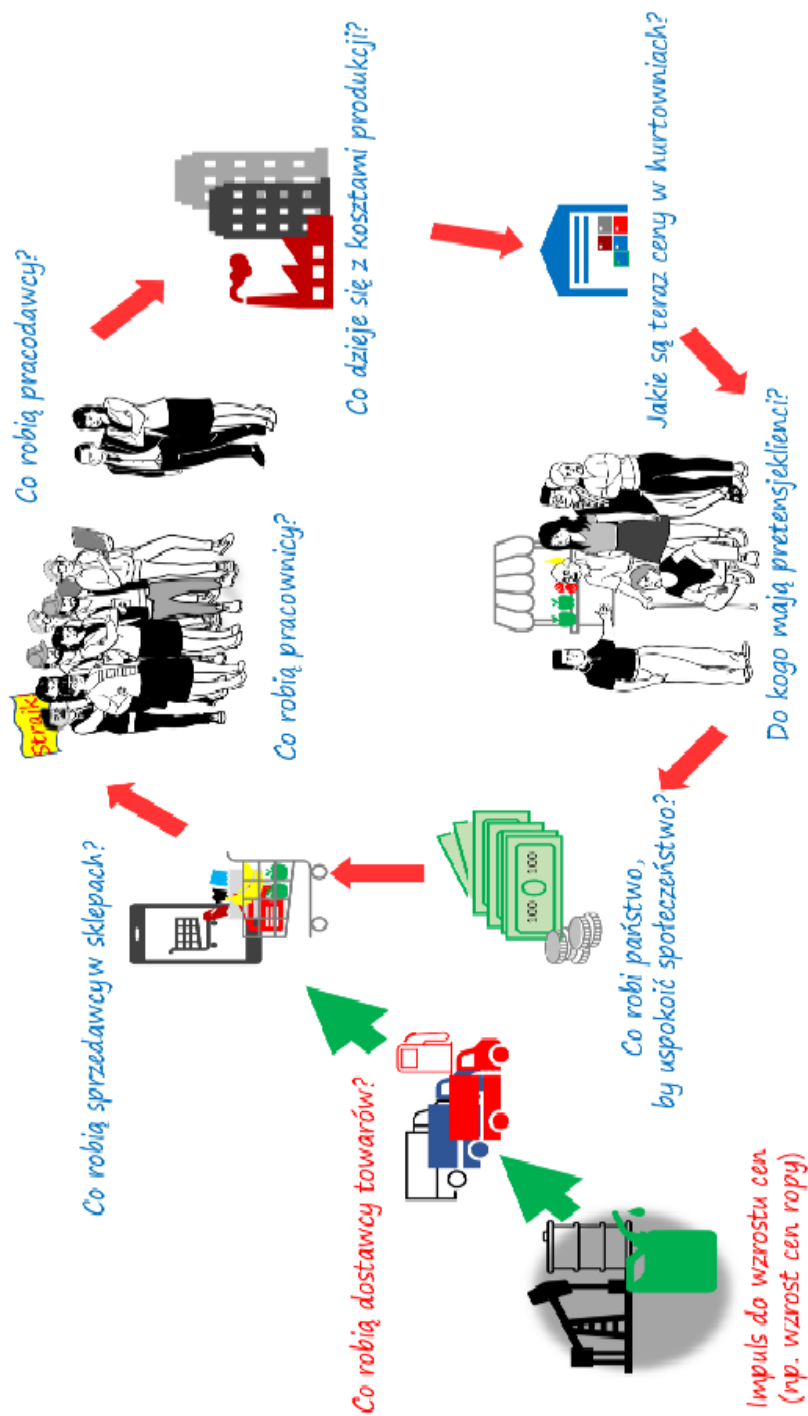
	Cena w roku 2022	Cena w roku 2023	O ile % wzrosła cena?
Karnet na siłownię	149,00	169,00	
Benzyna do skutera	258,40	293,70	
Burger raz w tygodniu (x4)	91,96	107,96	
Prenumerata magazynów	19,50	25,90	
Kody do ulubionej gry	53,90	59,90	

Obliczcie, o ile procent wzrosły poszczególne wydatki Michała i wpiszcie je w ostatniej kolumnie tabeli.

Następnie obliczcie wskaźnik inflacji dla wydatków Michała, zgodnie z poniższym wzorem:

$$\text{stopa inflacji} = \left(\frac{\text{łączna wartość towarów i usług zakupionych w marcu 2023}}{\text{łączna wartość towarów i usług zakupionych w marcu 2022}} - 1 \right) * 100\%$$

Załącznik 3



Na podstawie: W.M. Orłowski wykorzystaniem ikon Microsoft 365

Załącznik 4

Uzupełnij luki w tekście.

Systematyczny wzrost cen nazywamy _____,
 a przeciętne tempo wzrostu cen
 w procentach - _____.
 Ceny nie rosną w sposób jednolity: raz wolniej, raz szybciej.
 Inflacja powoduje szereg kosztów gospodarczych. Jeśli wyrwie
 się spod kontroli i zmieni w _____ (idącą
 w setki, tysiące lub miliony procent) koszty są przerażające.
 Wszystkim się wydaje, że za inflację odpowiadają inni.
 Głównym problemem jest możliwość powstania
 _____: rosną ceny, w odpowiedzi na to
 rosną płace, a to powoduje dalszy wzrost cen.
 Spirali inflacyjnej nie da się powstrzymać zakazami
 podwyższania cen. Jedyna sprawdzona metoda to _____.

